

## Gezi Davası ya da Türkiye’de Sivil Toplumun Sistemik Olarak Kriminalize Edilmesi

Gezi Davasının beşinci duruşması, Türkiye’nin Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi’nde Evrensel Periyodik İnceleme’ye tabi tutulacağı 28 Ocak 2020 tarihinde görülecek. Sivil toplumun on altı şahsiyeti Gezi protestolarında rol oynadıkları iddiasıyla “hükümeti devirmeye ya da hükümetin işlevlerini yerini getirmesini kısmen ya da tamamen önlemeye teşebbüsten” yargılanacaklar. Yetkililerin sivil toplum kuruluşlarının meşru çalışmalarını baltalamak amacıyla kapsamlı bir sistematik çaba içerisinde olduğu bu davada açıkça ortaya çıkmaktadır.

İnsan hakları savunucularına uygulanan adli taciz Türkiye’de ne yazık ki yeni değildir. Ancak Osman Kavala’ya ve diğer on beş davalıya karşı yürütülen davalar Türkiye’nin stratejisini simgeler niteliktedir: Bu strateji kamusal hayata yurttaş katılımını önlemekten, demokrasiyi geliştirmeyi amaçlayan barışçıl ve yasal eylemleri, çoğu zaman terör örgütü bağlantısı iddiası gerekçe göstererek adli kovuşturmaların konusunu yapmaktan ibarettir.

Gezi davası, Türkiye’de şu anda ciddi kısıtlamalar, karalama kampanyaları, adli taciz ve keyfi cezai kovuşturmalar ile karşı karşıya olan insan hakları savunucularının durumu hakkında fikir vermektedir. Kavala davası da sürekli artan bu baskı temelinde ele alınmalıdır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 10 Aralık 2019 tarihinde Sayın Kavala’nın 800 günü aşan tutukluluğunun ardında yatan gayenin, sanıkla birlikte tüm insan hakları savunucularını sessizleştirmek olduğunu ve bunun “makul bir şüphenin ötesine geçtiğini” söyledi.

İnsan hakları emekçilerini yargı tacizine maruz bırakmak ve kriminalize etmek amacıyla uluslararası insan hakları standartlarına uymayan mevzuatlar işe koşulmaktadır. Bunlar arasında terörle mücadele yasaları, kamu düzeni mevzuatı, dernekler, vakıflar, internet ve medya üzerine çıkarılan yasalar bulunmaktadır.

15 Temmuz 2016 tarihindeki darbe girişiminden beri herhangi bir şiddet eylemine karışmayan binlerce kişinin kitlesel olarak gözaltında tutulup tutuklanması yaygın bir uygulamaya dönüşmüştür. Son dönemde “terör örgütü propagandasından”, “terör örgütü üyeliğine”, “Cumhurbaşkanına hakaret etmekten”, “Türklüğün aşağılanmasına”, “düşmanlığa ve nefrete tahrikten” “devlet sırlarını açıklamaya” kadar uydurma suçlamalarla insan hakları savunucularına karşı sayısız soruşturma ve yargılamalar başlatılmıştır.

EuroMed Rights ve İnsan Hakları Derneği Türk makamlarına çağrıda bulunmaktadır:

- İnsan hakları alanında yaptıkları meşru çalışmalar nedeniyle gözaltına alınan ve kovuşturulan Osman Kavala, insan hakları savunucuları ve diğer sivil toplum aktörleri derhal ve koşulsuz olarak serbest bırakılmalıdır;
- İnsan hakları savunucularını kötüleyen dili kullanmaktan kaçınılmalı, insan hakları savunucularının rolünün önemi, çalışmalarının meşruiyeti olumlu bir dil ile halka açık bir şekilde tanınarak korku ve gözdağı iklimi ortadan kaldırılmalıdır;
- Yargı ve ulusal insan hakları kurumlarının bağımsızlığını, tarafsızlığını, hesap verebilirliğini, kalitesini, verimliliğini ve profesyonelliğini sağlamak için gerekli koşullar yeniden tesis edilmelidir;
- 7145 sayılı sürekli olağanüstü hali düzenleyen yasa yürürlükten kaldırılmalıdır;

- Mevcut mevzuatın -özellikle de Terörle Mücadele Kanunu, Ceza Kanunu, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasasının- uluslararası standartlara uyacak şekilde revize edilmesi ve ifade özgürlüğünü kısıtlamayacak, kanun önünde orantılılık ve eşitliği sağlayacak şekilde uygulanması sağlanmalıdır;
- Ceza hukuku hükümleri, özellikle de terörle ilgili suçlar, “Cumhurbaşkanına hakaret” ve “Türklüğün aşağılanması” ile ilgili maddeleri, eleştirel sesler üzerinde baskı oluşturmanın bir yolu olarak kullanılmamalıdır;

### **Ortak İmzacılar**

EuroMed Rights  
İnsan Hakları Derneği